

## EKO-keurmerk Leer

*Duurzaam geproduceerd leer van biologisch  
gehouden dieren*



*Versie 1.0*



**Europees Landbouwfonds  
voor Plattelandsontwikkeling:**  
Europa investeert in zijn platteland.

## Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Doelen	3
3.	Algemeen	3
4.	Identificatie en aanduiding	4
5.	Herkomst van de huiden	5
6.	Transport van dieren en slachten	5
7.	Bewerking van de huiden	6
8.	Watergebruik en eisen aan het afvalwater	11
9.	Het eindproduct	12
10.	Contract en controle	13

### *Bijlagen*

Overzicht van bronnen

## 1. Inleiding

Leerproducten die in overeenstemming met de standaard EKO leer zijn vervaardigd, worden gekenmerkt door een hoge ecologische duurzaamheid en zijn gemaakt op sociaal eerlijke wijze waarbij het voldoen aan de gespecificeerde ILO-conventies en de nationale wet- en regelgeving als absolute minimum worden gehanteerd.

De standaard is gebaseerd op de 4 principes van IFOAM, te weten ecologisch, zorgvuldig, eerlijk en gezond. De ecologische principes zijn uitgewerkt in enerzijds de herkomst van het leer en anderzijds het gebruik van niet of minder schadelijke stoffen en ingrediënten voor de bewerkingsprocessen.

De organisaties en bedrijven in de keten onderschrijven de bovenstaande principes en brengen deze aantoonbaar in praktijk.

## 2. Doelen

De standaard voor EKO leer heeft de volgende doelen:

- Het verwaarden van huiden van biologisch gecertificeerde dieren
- Het voorzien in een behoefte bij verwerkers en eindconsument aan zo duurzaam mogelijk geproduceerd leer van dieren uit de biologische veehouderij
- Het inzetten van *best practices* daartoe op het gebied van milieu en gezondheid voor alle betrokkenen in de keten
- Het voldoen aan relevante regelgeving en conventies betreffende arbeid en beloning en het bevorderen van de sociale omstandigheden in de keten
- Het creëren van een certificeringsketen waarbij alle ketenpartijen bijdragen aan de verwaarding van producten van biologische boeren en zorgen dat de meerwaarde wordt behouden en versterkt
- Bevorderen van transparantie over de herkomst van het leer.

Het EKO product voldoet aan de voorwaarden van deze standaard en tevens worden bestaande best practices waar mogelijk toegepast.

## 3. Algemeen

### 3.1 Scope

Deze standaard EKO leer omvat de hele waardeketen en het hele proces van de huid van een biologisch gecertificeerd dier tot en met het eindproduct van leer. Alle ondernemingen in de waardeketen te weten boeren, slachthuis, opslag huiden, leerverwerking (looien en finishen) en producteigenaren (halfabricaat/eindproduct) zijn bij EKO geregistreerd en staan onder toezicht en controle.

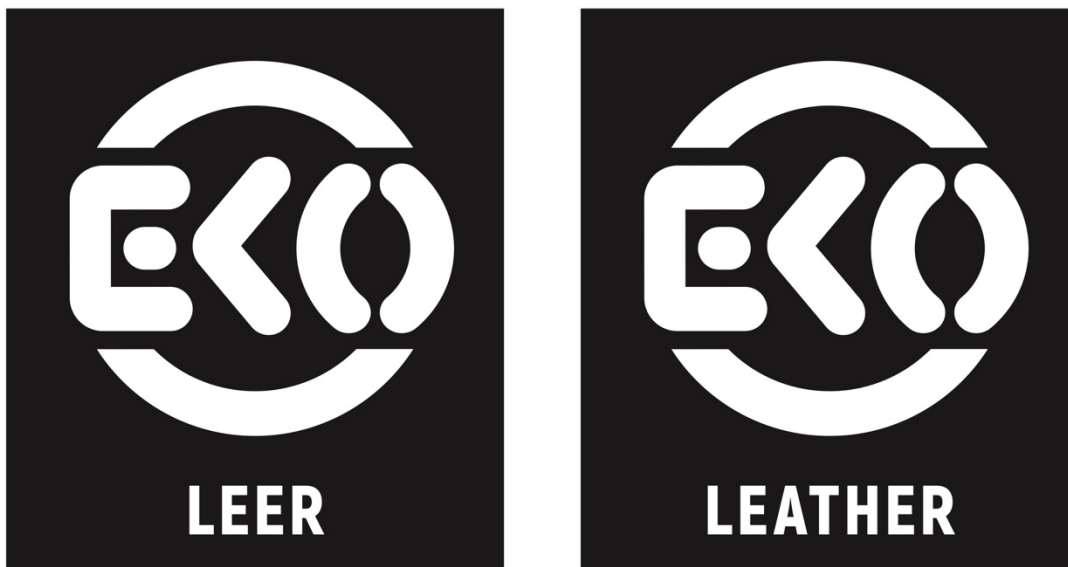
### 3.2 Eisen en aanbevelingen

Deze standaard bevat criteria die als eisen dienen te worden opgevat. Tevens kunnen er 'aanbevelingen' worden gedefinieerd. Dit zijn maatregelen en activiteiten die bijdragen aan het doel en derhalve door het betreffende bedrijf dienen te worden nagestreefd en waar mogelijk geïmplementeerd.

### 3.3 Bedrijfs- en productcertificaat

*Ondernemingen* die het toelatingsonderzoek met succes hebben doorlopen ontvangen een overeenkomst waarop het EKO-reglement certificering van toepassing is. Deze overeenkomst is de basis voor de aanmelding van producten en de uitreiking van het EKO-certificaat waarop de producten staan vermeld.

*Eindproducten* die gecertificeerd zijn, worden aangeduid met het volgende beeldmerk in een Nederlandse of internationale variant:



## 4. Identificatie en aanduiding

### 4.1 Traceerbaarheid tot aan de bron

EKO-leer is traceerbaar tot aan de bron. Dit betekent dat van alle EKO-leer de oorspronkelijke huid(en) via identificatie en registratie traceerbaar is/zijn als biologisch gecertificeerde dieren.

#### Aanbeveling

Traceerbaarheid tot aan de houder van de gecertificeerde dieren is mogelijk

#### 4.2 *Scheiding van EKO-leer en grondstoffen en processen*

EKO-leer EKO halffabricaten en EKO-huiden worden apart van andere partijen opgeslagen en geïdentificeerd.

#### 4.3 *Aanduiding grondstoffen, halffabricaten en eindproducten met EKO-keurmerk*

Alle (partijen) EKO-huiden, halffabricaten en eindproducten worden geïdentificeerd als EKO-keurmerk. Op de bijgevoegde documenten wordt ook een eenduidige identificatiecode vermeld die traceerbaarheid mogelijk maakt.

#### 4.4 *Documentatie van aanwezige en gebruikte chemicaliën*

De onderneming heeft alle proceschemicaliën die worden gebruikt en/of opgeslagen gedocumenteerd. Uit de documentatie blijkt duidelijk welke chemicaliën worden gebruikt voor het EKO-leer. Van alle middelen zijn een veiligheidsblad en een volledige productspecificatie beschikbaar. De documentatie voldoet aan de Reach wet- en regelgeving.

## 5. **Herkomst van de huiden**

#### 5.1 *Huiden afkomstig van biologisch gecertificeerde dieren*

De huiden zijn afkomstig van volgens de biologische verordening (EG Nr. 834/2007 en 889/2008) gehouden gecertificeerde landbouwdieren gehouden voor melk- en/of vleesproductie.

#### 5.2 *Verbod op huiden van exotische, beschermde of bedreigde diersoorten*

Het gebruiken van huiden van in het wild levende dierrassen die voorkomen op de rode lijst van de IUCN zijn verboden.

#### 5.3 *Herkomst huiden: Europa als regio*

De herkomst van de huiden is Europees. Het over de wereld transporteren en bewerken van huiden is vanuit ecologisch, sociaal en transparantie oogpunt niet wenselijk.

#### 5.4 *Transparantie*

De documentatie wordt tenminste vastgelegd:

- het laatste bedrijf waar het dier voor de slacht gehuisvest was
- het slachthuis

## 6. Transport van dieren en slachten

### 6.1 *Transporttijd en locatie*

De transporttijd van dieren naar het slachthuis bedraagt maximaal 6 uur en maximaal 400 kilometer.

Omdat de huiden uit Europa dienen te komen, geldt dit derhalve ook voor het slachthuis.

### 6.2 *Slachterij*

Het slachten van de dieren vindt plaats in een biologisch gecertificeerde slachterij of in het bijzijn van de boer wanneer deze zijn eigen huiden afneemt en verkoopt.

### 6.3 *Verdoofd slachten*

De dieren worden verdoofd geslacht.

### 6.4 *Dierenwelzijn*

Voor of tijdens het transport is het niet toegestaan om medicamenten zoals bijvoorbeeld kalmeringsmiddelen toe te dienen. Er dient rekening gehouden te worden met de behoeften van de dieren, zoals voldoende ruimte, drinken en acceptabele temperaturen.

## 7. Bewerking van de huiden

Er zijn diverse bewerkingen nodig om te komen van huid tot product. Het doel van EKO is om te komen tot een proces van looien dat gebaseerd is op de *best practices* wat betreft milieu- en gezondheidsaspecten gegeven de toepassing en de omstandigheden.

Er zijn in grote lijnen vier verschillende looimethoden, te weten:

- plantaardig looien
- easy white looien
- wet white looien
- looien met chroom

### 7.1 *Milieuzorg en aantoonbaar werken aan best practices*

EKO sluit op voorhand geen looimethode uit maar stelt wel eisen aan de wijze waarop deze wordt uitgevoerd. Dit betekent dat de leerlooierij in ieder geval beschikt over een adequaat milieuzorgsysteem (bv. gecertificeerd conform EMAS / ISO 14001) of over een aantoonbaar best practice systeem voor looien op basis van de algemeen aanvaarde criteria.

Er wordt door de looierij geborgd dat wordt voldaan aan de eisen van de nationale en internationale wet- en regelgeving en aan de eisen van deze EKO-norm voor leer. Dit omvat

ook maatregelen voor het voorkomen van afval, het voorkomen van verontreinigd afval en energiebeheer.

In ieder geval betreft dit:

- het aanwijzen van een verantwoordelijk lid van het management
- het beschikken over een aantoonbaar materie-kundige wat betreft milieu- en gezondheidsaspecten
- aantoonbare managementverantwoordelijkheid voor beleid, implementatie en verdere ontwikkeling
- procedures betreffende de omgang met chemicaliën
- toezicht en verantwoording voor het niet gebruiken van niet-toegestane stoffen volgens deze norm. Deze stoffen hebben relevante schadelijke effecten op het milieu (waaronder water) of op de menselijke gezondheid. Deze norm is op dit punt nog in ontwikkeling en de lijst van niet toegestane stoffen kan nog worden aangepast/aangevuld.

## *7.2. Verboden en te vermijden stoffen tijdens alle bewerkingsstappen / -fasen*

### *7.2.1 GMO's en NANO-deeltjes*

Materialen en stoffen die met behulp van GMO tot stand zijn gekomen zijn verboden. Ook het gebruik van bewust gecreëerde nanodeeltjes is niet toegestaan.

### *7.2.2 Verboden en/of te vermijden stoffen*

De volgende stoffen zijn om ecologische redenen en/of vanwege de toxische eigenschappen in alle verwerkingsstadia bij de verwerking van huiden en de productie van leder te vermijden:

- a. aromatische en halogene oplosmiddelen
- b. aromatische amines
- c. chloorfenolen, chloorbenzenen en chloorotolueen (incl. de zouten en de esters)
- d. dimethylfumaraat
- e. hormoonversturende stoffen zoals ftalaten, bisfenol A en tin-organische verbindingen
- f. vrije formaldehyde
- g. Azo-verfstoffen
- h. vlam- en brandvertragende stoffen
- i. glycoethers die zijn geclassificeerd als kankerverwekkend of mutageen;
- j. alle APs und APEOs (bijv. NP, OP, NPEO, OPEO, andere APEOs met werkzame eindgroepen, APEO-polymeren)

Er kan in sommige gevallen dat een van de bovengenoemde stof onvermijdbaar is een ontheffing worden aangevraagd die door de certificatie-instelling van EKO zal worden beoordeeld en onder strikte voorwaarden en met de uitvoering van testen op het eindproduct kan worden toegekend.

### *7.2.3 Chemische middelen management systeem (CMMS)*

De aankoop, de opslag, het gebruik en het afvoeren van chemicaliën is aan strenge eisen

onderworpen. Volledige documentatie, beschikbaarheid van veiligheidsbladen, zo volledig mogelijke specificaties en alle veiligheidsbladen dienen aanwezig te zijn. Alle producten dienen vooraf intern te zijn goedgekeurd op basis van deze norm en de MRS-lijst van de klant.

Stoffen die als rood zijn geclassificeerd staan op de SIN-list <https://sinlist.chemsec.org/> dienen te worden vermeden. Als er voor een middel een minder schadelijk alternatief voorhanden is volgens deze lijst dan is de stof verboden en kan er geen ontheffing worden aangevraagd.

### *7.3 Opslag en conserveren van de huiden*

#### *7.3.1 Conserveertechnieken*

De volgende conserveertechnieken van de huiden zijn toegestaan:

- koelen
- zouten, zonder verdere conserveermiddelen

#### *7.3.2. Additieven*

De volgende additieven zijn verboden bij de opslag en het conserveren

- chemisch-synthetische opslagmiddelen zoals insecticiden en fungiciden
- chemisch-synthetische reinigingsmiddelen
- ioniserende straling
- PCP, chloorfenolen, enz. (IVN 4.0)

### *7.4 Kalken / enzymen*

De enzymen die bij het kalken worden ingezet zijn non-GMO en ook niet uit door GMO veranderde organismen verkregen. Men beschikt over een non-GMO-verklaring.

Het gebruik van zwavel is alleen toegestaan met ontheffing van EKO en dient wordt waar mogelijk vermeden. Indien dit niet kan worden vermeden (zoals bij Nubikk) dient het zwavelgehalte te worden geminimaliseerd.

### *7.5 Ontkalken*

Aanbevelingen:

Het ontkalken vindt plaats door middel van koolstofdioxide.

Tijdens ontkalking worden zwakke organische zuren gebruikt.

Het gebruik van ammoniumzouten moet tot een minimum worden beperkt.



## 7.6 Het looien

Voor alle loosystemen geldt dat de toe te passen chemicaliën voldoen aan de eisen. Ze behoren niet tot de niet-toegelaten stoffen.

### 7.6.1. Plantaardig looien

Plantaardig looien is een methode die in principe goed past bij de verwerking van biologische huden.

Toegelaten zijn :

- plantaardige en niet-minerale looistoffen met de gestelde eisen aan het eindproduct.
- wet white voorlooien met glutaatdialdehyde, maar niet met losse aldehyde looistoffen.  
het glutaatdialdehyde mag in de looierij niet aan de lucht worden blootgesteld.
- looien met zaden

Looien met harsstoffen met een hoog formaldehydegehalte (>500 mg/kg volgens ISO 27587) is niet toegestaan.

Er wordt geen gebruik gemaakt van stoffen die afkomstig zijn van beschermde soorten, die voorkomen op de rode lijst van de IUCN.

#### Aanbeveling

De plantaardige tannines zijn aantoonbaar van duurzame productie (bijvoorbeeld herbebossingprogramma's).

### 7.6.2. Easy White looien

Easy white of vergelijkbare gepatenteerde minder milieubelastende looi-alternatieven in vergelijking met traditioneel chroomlooien en wet white looien zijn in principe toegestaan indien er aan de voorwaarden van deze standaard wordt voldaan en er een aantoonbare door EKO geaccepteerde LCA of duurzaamheidsstudie beschikbaar is.

De condities die gelden in deze studie moeten in de praktijk worden waargemaakt.

De aanbeveling is dat er gebruikt gemaakt wordt van best practices:

- wassen/ontharen met probiotica
- overslaan van deelstappen ("pickelen") van het voorlooien en/of in deze stappen geen gebruik van sterke zuren
- zoveel mogelijk gesloten systemen om te voorkomen dat milieuonvriendelijke en/of schadelijke stoffen worden geloosd of in het milieu terecht komen.

### 7.6.3 *Wet White looien*

Bij wet white looien is looien met glutaatdialdehyde toegestaan maar vrije aldehyde looistoffen dienen te worden vermeden. Wet white looien EKO leer maakt gebruik waar mogelijk gebruik van best practices zoals:

- wassen/ontharen met probiotica
- overslaan voorlooien of in deze stap geen gebruik maken van sterke zuren
- zoveel mogelijk gesloten systemen om te voorkomen dat milieuonvriendelijke en/of schadelijke stoffen worden geloosd of in het milieu terecht komen.

### 7.6.4 *Chroomlooien*

Chroomlooien is bij uitzondering toegestaan, indien er sprake is van het voldoen aan de strengst mogelijke milieu- en gezondheidseisen. De licentiehouder toont aan dat er voor deze bewerking in deze toepassing geen milieuvriendelijk alternatief is. De producent is verantwoordelijk om deze informatie aan te leveren, dit ter beoordeling van EKO-certificatie.

Dit betekent dat het looiproces in zijn geheel én per onderdeel beoordeeld is op de meest milieuvriendelijke manier van bewerken. Er is een complete risicoanalyse met beheersmaatregelen uitgevoerd en deze zijn effectief geïmplementeerd in de processen.

Bij chroomlooien is het ontstaan van Chroom-6 verboden. Testen op het eindproduct conform ISO 17075 op de genoemde vermijdbare stoffen is verplicht.

### 7.6.5 *Verven*

De kleurstoffen voldoen aan de volgende vereisten:

- vrij van zware metalen volgens ETAD met uitzondering van Cu en Fe in complexe kleurstoffen.
- kleurstoffen en pigmenten bevatten maximaal 1% AOX-gehalte

Stoffen met Azo-kleuren komen overeen met betrekking tot de aromatische aminen van de respectieve geldige versie van REACH-Verordening.

De gebruikte kleurstoffen zouden ook niet de volgende aromatische aminen moeten omvatten of afsplitsen (zie ook criteria voor het eindproduct) zoals:

Aniline CAS-nr. 62-53-3, 5-Chloro-o-toluidine CAS-Nr. 95-79-4, p-fenyleendiamine CAS-nr. 106-50-3, N, N-dimethylaniline CAS-nr. 121-69-7, 2,4-xylylidine CAS-Nr. 95-68-1 of 2,6-xylylidine CAS-nr. 95-68-1

### 7.6.6. *Na- en oppervlaktebehandelingen (zoals invetten, waxen)*

Toegestane methoden zijn:

- mechanische nabehandeling
- harsen en gepigmenteerde harsen

- (vloeibare) middelen om in te vetten

Niet toegestaan zijn:

- gehalogeneerde organische oplosmiddelen
- gechloreerde paraffine

De te gebruiken middelen en pigmenten voldoen aan de eisen genoemd in 7.2.2. en 7.6.5

Het gebruik van acrylaten, PVC, PU, synthetische rubbers, siliconenverbindingen en nitrocellulose dient te worden vermeden.

Aanbeveling:

Het vermijden van het gebruik van oplosmiddelhoudende middelen bij het finishen.

## 8. Watergebruik en eisen aan het afvalwater

### 8.1. Watergebruik

Het watergebruik per ton geproduceerd en verkocht product dient te worden bijgehouden en jaarlijks te worden gebenchmarkt met vergelijkbare bedrijven. Reductie op basis van SMART geformuleerde doelstellingen en een concreet actieplan dient te worden bewerkstelligd tenzij men de koploper is in de branche voor vergelijkbare processen en producten.

### 8.2. Afvalwater

Het bedrijf of de gezamenlijke bedrijven dienen te beschikken over een interne of externe afvalwater zuiveringsinstallatie voordat het water wordt geloosd op het oppervlakte water.

Grenswaardes (bv. milieuvergunning) dienen niet te worden overschreden en dit dient te worden gemonitord. Overschrijdingen dienen direct te worden gemeld aan de EKO certificeerder.

Bij het gebruik van Easy White wordt het omschreven systeem voor hoe water hergebruikt wordt, ook opgevolgd

## 9. Het eindproduct

Het eindproduct wordt op basis van wetenschappelijke test door erkende inspectie-instituten (laboratoria) getest op:

- afwezigheid van Cr VI (voor kleding en schoenen beneden de detectielimiet)
- hoeveelheid chroom is lager dan 40 mg/kg (EN ISO 17075)
- hoeveelheid dimethyl fumuraat < 0,1 mg/kg (niet bewust gebruikt tijdens het proces)

- p-Phenylendiamine en p-Aminoazobenzeen onder de detectielimiet
- afwezigheid van biociden
- SG-list The Test Mark for low-pollutant leather products 2013

Testen op het eindproduct worden uitgevoerd op relevante criteria van deze norm aangevuld met relevante stoffen uit de meest recente SG-lijst voor low pollutant leather products.

De waarden van de correct uitgevoerde tests (zie SG-lijst) zijn beneden de limieten.

Indien testresultaten van een EKO-product boven de limiet wordt gevonden dan wordt de certificerende instelling ingelicht en de producten geblokkeerd.

Op/bij het eindproduct is de looiwijze vermeld.

Aanbeveling voor na gebruik (end of life):

Er wordt een advies gegeven betreffende leerafval na het gebruik

Er wordt waar mogelijk een systeem voor inzamelen / terugnemen van leer ingesteld of een verwijderingsbijdrage geheven ter compensatie van de verwerking van leerafval

## **10. Contract en controle**

### *10.1 Verantwoordelijkheid*

Alle gebruikers van het EKO-keurmerk leer, direct en indirect hebben een overeenkomst afgesloten met EKO-keurmerk waarbij zij voldoen aan de reglementen en de inhoudelijke voorwaarden.

### *10.2 Controle en certificering*

Een bedrijf documenteert de naleving van de richtlijnen voor EKO-leer.

Voor procedures en certificering wordt verwezen naar het EKO certificeringreglement

## **Bijlagen**

Bijlage 1. Overzicht van bronnen

## Bijlage 1. Bronnen

Biologische wet- en regelgeving Verordening (EG) Nr. 834/2007: basiswetgeving  
en Verordening (EG) Nr. 889/2008: bepalingen voor de uitvoering

Biokreis, Richtlinien für Biokreisleder 03/2014

Der Blaue Engel,

Leather Working Group, [www.leatherworkinggroup.com](http://www.leatherworkinggroup.com)

Leer-zaam , Onderzoek naar duurzaamheid binnen de leerproductie. Myrthe van Beek 2015

Naturleder IVN zertifiziert 4.0, maart 2018

MVO Nederland 2013, Sustainability in the leather supply chain , Ernst & young

ISO 14001, Milieuzorgsystemen eisen en richtlijnen voor gebruik, oktober 2015

Ökotex,

Responsible Leather assessment-tool

SG – The Test Mark for low-pollutant leather products 2013

[Sinlist.chemsec.org](http://Sinlist.chemsec.org)

Textile exchange (Responsible Leather.org)